

Brandner, Aleš

XII. mezinárodní sjezd slavistů (Krakov 27.8.-2.9.1998)

Opera Slavica. 1998, vol. 8, iss. 4, pp. 49-51

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116401>

Access Date: 06. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Jako první vystoupil jubilatův kolega a dlouholetý blízký spolupracovník **A. Erhart** (Brno). Ve svém obsažném referátě se zabýval problematikou zastoupení indoevropských kofenů struktury *MEI* ve slovanských jazycích. Názvy některých dřevěných nádob ve slovanských jazycích byly v popředí zájmu **H. Karlškové** (Brno). **E. Bláhová** (Praha) rozebrala na dokladovém materiálu ze Starého zákona funkci řeckých vypůjček ve staroslověnštině. Jazyk Vyšebrodské bible přiblížila přítomným **L. Pacnerová** (Brno). **Z. Hauptová** (Praha) se pokusila ve svém stručném vystoupení zhodnotit jubilatovu monografii věnovanou staroslověnským participiím. O počátcích hlaholského písemnictví u Charvátů pohovořila **H. Bauerová** (Olomouc). Při studiu každého jazyka je nezbytná znalost jeho realii, které se namnoze odrážejí také v napsaném textu. Analýzu realii v moravsko-panonských legendách provedla **P. Valčáková** (Brno). Do staroslověnštiny pronikla celá řada jinojazyčných prvků. Některé kalky popsala ve svém vystoupení **E. Havlová** (Brno). Otázkami historické fonetiky ruštiny se zabýval **V. A. Baranov** (Lževsk – Brno). V referátě se zmínil o tom, že pramenem pro její studium mohou být mj. také staroruské bohoslužebné texty. Konkrétní příklady vzal z tzv. novgorodských bohoslužebných minejí. Kulturněhistorický význam tzv. II. jihoslovanského vlivu v Moskevské Rusi nastínil ve svém vystoupení **A. Brandner** (Brno). 16.–17. stol. je obdobím, kdy do ruštiny pronikly mnohé lexikální a gramatické polonismy. O některých z nich, a to z oblasti skladby, promluvil **M. Moser** (Vldeň). Při studiu starých textů se namnoze setkáváme s různými variantami mluvnických tvarů, jichž užívali pisáři. Variabilita slovesných tvarů v Grigorovičově parimejniku byla středem zájmu **Z. Ribarové** (Skopje – Brno). S literárněvědnou problematikou vystoupil **M. Mikulášek** (Brno). Ve svém příspěvku pojednal o metodologii hermeneutické interpretace.

K obsahu jednotlivých vystoupení možno dodat, že šlo o příspěvky s aktuální tematikou. Lze si jen přát, aby se tyto náměty staly impulsem k další badatelské činnosti přítomných. Všechny přednesené referáty přinesly zajímavé postřehy a můžeme je považovat za zdařilou připomínku životního jubilea u nás i ve světě proslulého vědce.

Aleš Brandner

XII. mezinárodní sjezd slavistů (Krakov 27. 8. – 2. 9. 1998)

Jazykovědná tematika byla na MSS v Krakově zastoupena těmito tématy: 1. Etnogeneze Slovanů; paleoslavistika. 2. Jazykové kontakty. 3. Konfrontační studium a typologie jazyků. 4. Studium slovanských jazykových areálů; aktuální stav slovanských dialektů. 5. Jazykové změny. 6. Význam slovanského jazykového materiálu pro teorii jazyka. Do programu sjezdu byla zařazena také rokování u kulatého stolu – celkem devatenáct, třináct z nich bylo věnováno lingvistice (*Dějiny slavistiky. Diachronní fonologie a dialektologie. Východoslovanská fonologie a osud jerů. Gramatika*

a nadčasové myšlení. Historicko-etymologické studium slovanských frazeologických systémů /teoreticko-metodické a pragmaticko-komparativní problémy/. Jazyk a národnostní menšiny. Praslovanská onomastika. Problematika prefigovaných sloves v jazycích slovanských. Otázky typologie a konfrontace v gramatickém popisu slovanských jazyků. Ruský jazyk v postsovětském období. Sémantika slovanského vidu. Současná slovinská lexikografie. Změny v současných slovanských jazycích /1945–1995/.

Jednání 1. sekce byla věnována problematice pravlasti Slovanů, paleoslavistice a slovanské etymologii. V jednotlivých vystoupeních byly postupně analyzovány otázky týkající se slovní zásoby, tvoření slov, hláskového a mluvnického systému praslovenštiny a jejího kulturního dialektu – staroslovenštiny. Rozebírány byly také některé staroslovenské a církevněslovanské rukopisy.

V popředí zájmu jednání 2. sekce byly jazykové kontakty. Přednesené referáty se zabývaly jednak vzájemnými vlivy dvou či více slovanských jazyků (srov. česko-ukrajinské vztahy, polsko-slovenské vztahy, syntaktické vlivy v polštině, ruštině a češtině aj.), jednak vlivy neslovanských jazyků na jazyky slovanské, popř. i opačně – vlivy slovanských jazyků na jazyky neslovanské (srov. vzájemné ovlivňování baltských a slovanských jazyků, slovanské vypůjčky v baltských jazycích, tzv. balkanismy, germanismy v polštině, vliv francouzštiny na formování novodobého ruského spisovného jazyka ...).

Ve 3. sekci byly projednávány otázky vztahující se ke konfrontačnímu studiu a typologii jazyků. V přednesených referátech byly srovnávány mluvnické systémy slovanských jazyků navzájem, dvou i více (srov. futurum ve slovanských jazycích, sémantické slovní druhy na slovanské půdě, přítomní tvary sloves v polštině ve srovnání s jinými slovanskými jazyky, typologie slovanských participií, struktura a dynamika slovanského rodu apod.), popř. s jazyky neslovanskými (srov. typologie slovo tvorby ve slovanských jazycích a v němčině, kategorie čísla ve slovanských jazycích a švédštině, lexikální systémy ve slovanských a románských jazycích, o vidu v polštině a v jazyce jidiš atd.).

Studium slovanských jazykových areálů a aktuální stav slovanských dialektů byly předmětem jednání 4. sekce. Vedle vystoupení týkajících se problematiky jazykového zeměpisu, slovanského jazykového atlasu a sestavování nářečních slovníků, zazněly též referáty rozebírající dílčí otázky jazykové struktury některých dialektů a dále příspěvky, jejichž tematika zapadá do oblasti onomastiky (mj. byla rozebírána slovanská etnonyma a antroponyma, zvláště antroponyma lužickosrbská, dále charvátská hydronyma, madeonská toponyma apod.).

Změnami ve struktuře slovanských jazyků se zabývala 5. sekce. Příspěvky se týkaly změn, k nimž docházelo během historického vývoje daného jazyka (srov. problematika vývoje ruského spisovného jazyka, vývoj bulharštiny k analytismu z historicko-typologického hlediska...). Řada pojednání rozebírala vývojové posuny v jednotlivých slovanských jazycích v důsledku společensko-politických změn na přelomu 80. a 90. let 20. stol. Všímalá si zejména situace ve slovní zásobě; v řadě případů byla pozornost upřena na neologismy, což mj. souvisí s procesem internacionalizace. V této spojitosti

je vhodné také zmínit vystoupení, která se týkala problematiky jazykové kultury a jazykové normy.

Poslední, 6. sekce byla věnována významu slovanského jazykového materiálu pro teorii jazyka. Autoři jednotlivých referátů na základě sebraného a utříděného jazykového materiálu docházeli k obecným teoretickým závěrům (srov. zákonitosti spojování morfémů, vid u sloves pohybu, řečové promluvy, otázky monologu a dialogu, parataxe a hypotaxe, funkční styly jazyka, tvoření slov ve slovanských jazycích, metodologické problémy valentnosti ruského slovesa, sestavování gramatik v minulosti a v současnosti atd.).

Součástí pořádaného kongresu byla slavnostní promoce, na níž byl udělen čestný doktorát Jagellonské univerzity významnému představiteli německé jazykovědné slavistiky H. Schusterovi-Šewcovi:

Aleš Brandner

Slavistika na Univerzitě v Magdeburgu

Slavistika v širokém záběru se pěstuje na nově založené Univerzitě Otto von Guericke (pojmenované po známém přírodovědci, který mimo jiné dokázal existenci vakua) v Magdeburgu teprve relativně nedávno. Před 30 lety vznikla na Vysoké škole pedagogické rusistika a vedoucím katedry byl jmenován prof. Frank Häusler. Orientace výlučně na rusistiku byla spojena s tehdejšími geopolitickými poměry: hlavním cílem byla výchova tzv. socialistického učitele. Počet studentů byl vysoký (160), neboť ruština byla v tehdejší NDR povinným oborem.

Po sjednocení Německa se i tu začala prosazovat koncepce slavistiky podle vzoru Spolkové republiky Německo. Aktuálním se stal slavistický pluralismus: nutno však dodat, že tato koncepce naráží dosud na nepochopení řady kolegů, jejichž vztah k širokému pojetí slavistiky je velmi zdrženlivý. Po založení Fakulty filozofie, sociologie a pedagogických věd, která vznikla spojením Technické univerzity, Vysoké školy pedagogické a Lékařské akademie, se stal novým vedoucím široce koncipované slavistiky fezenský bohemista a rusista prof. Reinhard Ibler, který zde kromě rusistiky zavedl i studium bohemistiky a bulharistiky. Díky jeho organizačnímu, vědeckému a pedagogickému úsilí byla zahájena práce na různých projektech, například cyklizace v literatuře, zejména v poezii. Dvě konference konané roku 1997 dokládají vzestup vědecké úrovně magdeburské slavistiky: lingvistická, kterou organizovala prof. Renate Belentschikowa a literárněvědná organizovaná prof. Iblerem. Právě oni založili novou publikační sérii studií ze slovanských jazyků a literatur.

Velkou pozornost věnuje magdeburská slavistika spolupráci ve středoevropském prostoru, zejména se slavistikou a bohemistikou na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně v podobě vzájemného hostování univerzitních pedagogů. Magde-